

■ Om at sætte en teori på spil. Et praktisk forsøg.

Om at efterabe

Af Finn Boelsmand

Hvorfor hedder det at efterabe? Det spørgsmål kan vi komme med tre forskellige svar på:

- Der findes en teori om at aber lærer af hinanden (og af mennesker) ved at efterligne deres bevægelser/adfærd og brug af redskaber til at løse et problem. Teorien forklarer at aber, især chimpanser, er intelligente dyr, og det viser abernes og menneskets nære slægtsskab (Darwins evolutionsteori).
- Det er en nedladende betegnelse for når mennesker i deres bevægelser/adfærd og løsning af problemer blot efterligner et andet menneske. Det ses som en forholdsvis uintelligent løsning i stedet for selv at udtænke noget.
- Aber er det dyr hvor individer hurtigst lærer af andre.

Schmitt et al (2012) har udført et forsøg for at teste teorien i svar A. Deres forhåndsforventning var nok at teorien ville blive bekræftet, men i naturvidenskab skal teorierne jo testes ved forsøg/ved at sætte en del af teorien på spil og ikke ved forhåndsforventninger.

Dværgchimpanseforsøg med abegestus

De lærte en dværgchimpanse at udføre en bestemt gestus som den ikke naturligt ville udføre, og når den så udførte den, fik den som belønning en jordnød. Gestussen var at folde hænderne/sætte håndfladerne imod hinanden, hvilket dværgchimpanser ikke har som naturlig gestus.

Derefter lod de en anden dværgchimpanse observere optrinet ("gestus medfører jordnød") for at se om den ville efterabe den udførte gestus (i håb om også at få en jordnød). Det ville den ikke! Selvom forsøget blev gentaget med flere dværgchimpanser, viste det at de ikke efteraber hinanden.

Abeforsøg med menneskegestus

I endnu et forsøg brugte man 2 beholdere hvor der var en rosin i den ene. Aber vil gerne have rosiner. En abe skulle så observere at et menneske pegede indtrængende på den af beholderne hvor rosinen lå, hvorefter man viste den at rosinen var i den pågældende beholder.

Derefter blev forsøget ændret, så et menneske skulle pege indtrængende på den af beholderne hvori rosinen lå, hvorefter *aben* skulle vælge én af de to beholdere. Ville den "forstå" den menneskelige gestus og vælge den rigtige beholder? Nej. Ved gentagne forsøg valgte aben tilfældigt, som om den ikke havde forstået gestussen. Forsøget blev udført med både chimpanser og såkaldt lavere aber, men ingen af aberne udmærkede sig ved at "forstå" den menneskelige gestus.

Afsluttende vurdering

Nu skulle det jo være oplagt at publicere det forsøgsresultat som (i hvert fald delvist) modsiger teori A. Forsøget modsiger

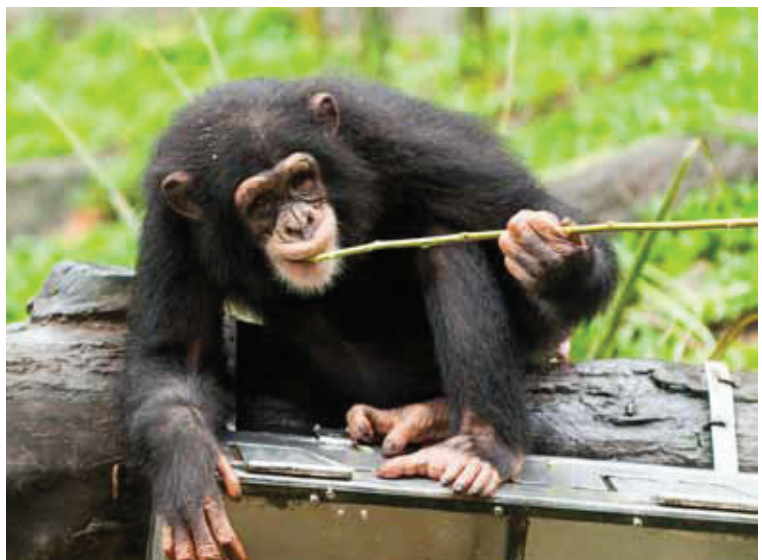
ikke B der jo kun omhandler mennesker. Forsøget modsiger også (i hvert fald delvist) teori C, i det mindste var forsøget "for svært" for chimpanserne og de andre aber.

Dermed er B det rigtige svar:

- Der findes en teori om at aber lærer af hinanden (og af mennesker) ved at efterligne deres bevægelser/adfærd og brug af redskaber til at løse et problem. Teorien ses som evidens for at aber, især chimpanser, er intelligente dyr og skulle vise abernes og menneskets nære slægtsskab (Darwins evolutionsteori).
- Det er en nedladende betegnelse for når mennesker i deres bevægelser/adfærd og løsning af problemer blot efterligner et andet menneske. Det ses som en forholdsvis uintelligent løsning i stedet for selv at udtænke noget.
- Aber er det dyr hvor individer hurtigst lærer af andre.

Således falder forsøgsresultaterne også tilbage på teorien om at aber, især chimpanser, er intelligente dyr og skulle vise abernes og menneskets nære slægtsskab (Darwins evolutionsteori) og giver en delvis modsigelse. (Der findes andre forsøg, hvor chimpanser og andre aber løser problemer ved brug af redskaber.)

Konklusion: Aber efteraber ikke!

iStockPhoto.com

Vil du vide mere ...

Se *Menschenaffen kaum intelligenter als „niedere“ Affen*. Studium Integrale 20. Jahrgang, Heft 1 (April 2013) side 54. OG næste artikel *Aber efteraber ikke*.